

ἰσχύει περὶ τοῦ πυρῆνος, οὐχὶ ὁμως καὶ περὶ τῆς κόμης καὶ τῆς οὐρᾶς κομῆτου τινός, ἀτινα ἔχουσιν ιδιότητας ὅπως διαφόρους, ὧν ἐπισημοτάτη εἶναι ἡ ἀπωσις, ἣν ὑφίστανται ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ ἥτις, ἂν ἴσχυε καὶ διὰ τὰ μόρια τοῦ πυρῆνος, θὰ διεσκέδαζεν αὐτὰ πικναχόσας, ἀντὶ νὰ σχηματίσῃ ἐξ αὐτῶν δακτύλιον ἐλλειψοειδῆ. Διὰ τῆς διαφορᾶς ταύτης τῆς οὐσιωδестаῆς διαχωρίζεται προδήλως οὐρὰ καὶ κόμη ἀπὸ τοῦ πυρῆνος τοῦ κομητικοῦ.

Ἡ φασματικὴ ἀνάλυσις, ἐδήλωσε τὴν ὑπαρξίν ἀνθρακος, ὑδρογόνου καὶ ὀξυγόνου ἐν τοῖς κομηταῖς, πιθανώτατον ὁμως θὰ δηλωθῶσι καὶ ἄλλα στοιχεῖα διὰ τῆς ἐξετάσεως τῶν φασμάτων λαμπρῶν κομητῶν. Ἐν τῷ παρόντι, δὲν δυνάμεθα νὰ ἐκφέρωμεν ἀσφαλῆ κρίσιν περὶ τοῦ ποιοῦ τῶν οὐρανίων τούτων σωμάτων, ἀναλογιζόμενοι ὁμως τοὺς ἐν τῷ ἡμετέρῳ αἰῶνι θριάμβους τῶν θετικῶν Ἐπιστημῶν, πολλὰ προσδοκῶμεν εὐέλπιδες περὶ τοῦ μέλλοντος. Ὁ ἀγὼν ὁ εὐγενῆς τῆς Ἀστρονομίας κατὰ τοῦ ἀγνώστου διεξάγεται ὀξύς καὶ ἀδιάλειπτος καὶ ἐν αὐτῷ πολλὰς νίκας καθ' ἐκάστην κατάρχει ἡ Ἐπιστήμη.

ΑΓΓ. ΣΚΙΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ.

ΚΩΜΩΔΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΤΡΑΓΩΔΙΑΝ

Ὁ Haeckel ἐλεγχόμενος ὑπὸ τοῦ συντάκτου τοῦ «Λόγου»!

Β' (*).

(Συνέχεια. Βλ. τὸν 22, ἀριθμόν.)

Ἄλλὰ φοβεροὶ καὶ τρομεροὶ εἶνε οἱ κεραυνοὶ οἱ ἐκτοξεύμενοι καὶ κατασφενδονόμενοι κατὰ τοῦ Haeckel ἐν τῷ *Λόγῳ* τῆς 19. Ἰανουαρίου. Κατὰ τῶν ἐρισμαράγων τούτων κεραυνῶν οὐδὲν ἡμεῖς θ' ἀντίειπωμεν, ἀλλὰ μόνον αὐτοὺς θ' ἀναγράφωμεν, διότι ἐν τῷ αὐτῷ φύλλῳ τοῦ *Λόγου* ἀνεύρομεν σαφέστατα καὶ ἀκριβεστάτα ἐκτιθεμένην τὴν ἀναντιρρήτον ἀξίαν καὶ ἐνέργειαν τῶν κεραυνῶν τούτων, ἣν ὡσαύτως πιστῶς θ' ἀνακοινώσωμεν. Ἐννοεῖται δ' ὁμως ὅτι ἡ ἀξία αὕτη καὶ ἡ ἐνέργεια ὀφείλουσι ν' ἀποδοθῶσι εἰς πᾶν ὅ,τι ἔγραψεν ἢ γράψῃ ὁ συντάκτης τοῦ *Λόγου*, καὶ τοῦτο καὶ αὐτὸς ὁ κ. Μακράκης προθυμότατα βεβαίως ὁμολογεῖ.

Κατὰ τὸν Haeckel (Βλ. *Προμηθεῖα Α'*, σελ. 336) «ὦν, λέγοντες δημιουργίαν, ἐννοῶμεν τὴν γένεσιν σώματος ὑπὸ δυνάμεώς τινος, ὑπὸ ἰσχύος τινός δημιουργικῆς, δυνάμεθα ν' ἀναγνώσκωμεν τὴν δημιουργίαν εἴτε εἰς τὴν γένεσιν τῆς τοῦ σώματος ὕλης εἴτε εἰς τὴν τῆς μορφῆς».

Κατὰ τὸν κ. Μακράκην οἱ λόγοι οὗτοι εἶνε «ὑπο-

θετικοὶ καὶ σχολιοί», ἔτι δὲ καὶ «μωρολογήματα» — διὰ τὸν ἐξῆς βαθὺν καὶ ἀπύθμενον λόγον: « — ἡ ἐννοια τῆς δημιουργίας κεῖται ἐκτὸς τοῦ κύκλου τῆς ζωολογίας καὶ ὁ τὴν ἐννοίαν τῆς δημιουργίας ἐξετάζων ζωολόγος οὐ ζωολογεῖ, ἀλλὰ θεολογεῖ, καὶ καλεῖ περὶ ὧν οὐδὲν οἶδεν οὐδὲ ἐπίσταται. Διδὸ καὶ μωρολογεῖ». — **Ἀναίρεσις τοῦ Haeckel δι' ἐνστάσεως ἀναρμοδιότητος.**

Κατὰ τὸν Haeckel ἐξακολουθοῦντα: «Λαμβανόμενη κατὰ τὴν πρώτην ἐννοίαν, ἡ δημιουργία δὲν ἀφορᾷ εἰς ἡμᾶς. Ὁ τρόπος οὗτος τῆς δημιουργίας, ἂν ἔλαβε χώραν ποτέ, εἶνε καθ' ὀλοκληρίαν ἐκτὸς τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως: οὐδεμίαν ἀρα ἐρεύνης δύναται νὰ καταστῇ ἀντικείμενον ἐν τῇ σφαίρᾳ τῆς φυσικῆς ἱστορίας».

Κατὰ τὸν συντάκτην τοῦ *Λόγου* πᾶν τοῦναντίον ἀληθεύει. — «Ὅτι ἐγένετο δημιουργία ἐκ τοῦ μηδενός ὑπὸ τοῦ αἰεὶ ὄντος Θεοῦ, τοῦτο ἀληθῶς κεῖται ἐκτὸς τῆς γνώσεως τῶν ζῶων, ἐξ ὧν πιστεῖται ὁ μωρὸς Χέκελ καὶ οἱ μέτοχοι τῆς μωρίας αὐτοῦ ὅτι ἔχουσι τὴν καταγωγὴν. — Ἐκτὸς τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως ὑπάρχει ἡ δαρβινικὴ φαντασιοπληξία, ὅτι ὁ ἀνθρώπος ἐγεννήθη ἐκ τῶν πιθήκων, καὶ διὰ τοῦτο οὐδεὶς πλὴν τῶν ἀπολεσάντων τὰς λογικὰς φρένας, ὡς ὁ Χέκελ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, πείθεται ἢ πιστεῖται ὅτι ἔχει τοιαύτην ἀτιμον καταγωγὴν». — **Ἀναίρεσις τοῦ Haeckel διὰ τῆς ἀγνοίας τῶν ζῶων καὶ τῆς παραφροσύνης αὐτοῦ.**

Θέλετε ἤδη, φίλοι ἀναγνώσται, νὰ μάθητε τὴν ἀληθῆ ἀξίαν καὶ ἐνέργειαν τῶν σμερδαλέων τούτων κεραυνῶν,

ces bruits majestueux qui charment la terreur;

Τοῦτο πληροφορούμεθα, ὡς εἴπομεν, ἐκ τοῦ αὐτοῦ φύλλου τοῦ «*Λόγου*», ἔθνα ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι μετ' ἀμυθῆτου ἀληθῶς χαρᾶς ἀναγινώσκωμεν ὅτι ὁ κ. Μακράκης, συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ νέου ἐκπαιδευτικοῦ αὐτοῦ συστήματος, «πρῶτον ἐκκαθαίρει (τὰς διανοίας τῶν ἑαυτοῦ μαθητῶν) δι' ἐμεικτοῦ, ὅπως ἐμείσωσι καὶ ἀπομάθωσιν εἴτι κακῶς ἐξέμαθον», καὶ ἔπειτα «θεραπεύει αὐτάς», *βλατιομένης αἰείποτε ἐπὸ παντὸς ἄλλου διδασκάλου*. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Haeckel εἶνε διδάσκαλος βλάψας καὶ βλάπτων τὰς διανοίας τῶν Ἑλλήνων, ὁ ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Ἐθνικῷ καθηγητῆς τῆς φιλοσοφίας ἠσθάνθη, ὡς ὁ κ. Ἰ. Σκαλτσούνης, τὸ ἱερὸν καθῆκον νὰ θεραπεύσῃ τὰς διανοίας ὀλοκληροῦ τοῦ ἔθνους, — ἐξαιρουμένης μόνον τῆς ἐκτουῦ. Τὸ θεραπευτικὸν φάρμακον, ὡς γνωστόν, εἶνε τὸ *réver philo-σοφικὸν σύστημα*, ἡ *λογικὴ αὐτὴ Κωχίρη*, ὡς χαρακτηρίζεται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ νοστιμιωτάτου συντάκτου τοῦ «*Λόγου*». Ἄλλ', ἐπειδὴ τὸ φάρμακον τοῦτο — ἡ Μακράκην, δὲν ἐνεργεῖ, φαίνεται, δίδόμενον κατ' ἐν-

(*) Βλ. *Λόγον* τῆς 19. Ἰανουαρίου.

θεταν εἰς τὴν βεβλαμμένην διάνοιαν, παρίσταται ἀνάγκη προηγουμένης κενώσεως αὐτῆς, διότι μόνον εἰς κενὰς διανοίας δύναται φυσικῶ τῷ λόγῳ νὰ φανῇ ὠφέλιμος ἢ λογικὴ λύπη τοῦ ἡμετέρου Κώχ. Πρὸς κένωσιν δ' ὅμως πάσης διανοίας δὲν ποιεῖται χρῆσιν ὁ νέος Ἀσκληπιάδης καθαροῦ ἄλλ' ἐμετικῷ, καὶ τοῦτο διὰ λόγους ἱατρικοὺς μὴ ἀνακοινωθέντας εἰσέτι. Τὸ ἐμετικὸν τοῦ κ. Μακράκη οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ αἱ κεραυνώδεις ἐπικρίσεις αὐτοῦ, καὶ ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται ἡ ἀνατρέπουσα πάντα διαφορικὸν σίγμαρον μοναδικῆ ἀηδία αὐτῶν! Τὸ ἐμετικὸν τοῦ συντάκτου τοῦ Λόγου εἶνε, ὡς εἰκός, ἐκ τῶν ἠρωϊκωτάτων! *A la bonne heure!*

Γ' (*).

Ἄλλ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν ἐπικρίσιν. Κατὰ τὸν Haeckel (βλ. Προμηθεά Α', σελ. 336) «ἡ φυσικὴ ἱστορία θεωρεῖ τὴν ὕλην αἰωνίαν καὶ ἀφθαρτον». Τί σημαίνει ἡ φράσις αὕτη; Οὐδὲν ἄλλο ἢ ὅτι ἡ ἐπιστήμη ἢ καλουμένη φυσικὴ ἱστορία ἔχει τὴν εἰρημένην γνώμην, ἥτοι θεωρεῖ τὴν ὕλην αἰωνίαν καὶ ἀφθαρτον. Ἄλλ' ὁ κ. Μακράκης ἰσχυρίζεται ὅτι τοῦτο εἶνε ψευδές, «διότι ἡ φυσικὴ ἱστορία, καὶ πᾶσα παντὸς εἶδους ἱστορία, θεωρεῖ μόνον τὰ ἐν χρόνῳ καὶ τόπῳ γινόμενα, οὐχὶ δὲ καὶ τὴν ὑπερκειμένην τοῦ χρόνου αἰωνιότητα»!!! Ἐνταῦθα ὁ ἐκπολιορηκτῆς καὶ κατασκευαφὸς πάσης ἐπιστήμης καὶ γνώσεως πίπτει οἰκτρὸν καὶ ἀξιολόγητον πτώμα πελωρίας ἀμαθείας! Νομίζει ὁ τάλας ὅτι ἐν τῷ τεχνικῷ ὄρῳ Φυσικὴ ἱστορία ἢ λέξις ἱστορία σημαίνει τὴν πολιτικὴν ἱστορίαν, καὶ ἀγνοεῖ κτηνωδῶς ὅτι Φυσικὴν ἱστορίαν, ἱστορίαν τῶν ζώων, ἱστορίαν τῶν φυτῶν κ.τ.λ. καλοῦμεν τεχνικῶς τὴν Φυσικὴν Γνώσιν ἢ Ἐπιστήμην (τὴν Φυσιολογίαν), τὴν Γνώσιν ἢ Ἐπιστήμην τῶν ζώων (τὴν Ζωολογίαν), τὴν Γνώσιν ἢ Ἐπιστήμην τῶν φυτῶν (τὴν Φυτολογίαν ἢ Βοτανικὴν) κ.τ.λ., — συμφώνως τῇ φυσικῇ ἐννοίᾳ τῆς λέξεως ἱστορία, παραγομένης ἐκ τῆς λέξεως ἱστωρ (οἶδω). Συγγραφεὺς τῆς Δειξιμαθείας, μήπως εἶσθε συγγραφεὺς τῆς τῶν λέξεων ἀμαθείας καὶ οὐχὶ τῆς ἱστορίας αὐτῶν;

Κατὰ τὸν Haeckel (ἐν. ἀν) «ἡ φυσικὴ ἱστορία θεωρεῖ τὴν ὕλην αἰωνίαν καὶ ἀφθαρτον διότι οὐδεὶς οὐδέποτε ἠδυνήθη πειραματικῶς ν' ἀποδείξῃ τὴν ἐμφάνισιν ἢ τὴν ἐξαφάνισιν τοῦ ἐλαχίστου τῆς ὕλης μορίου».

Ἄλλὰ καὶ αὕτη ἡ πρότασις εἶνε ἡμαρτημένη κατὰ τὸν συντάκτην τοῦ «Λόγου». «Ἐκ τῆς ἀδυναμίας ἡμῶν τοῦ δημιουργῆσαι ἢ τοῦ ἐξαφανίσαι ἐν μόνον ὕλης, οὐδαμῶς ἐπιτεταῖ ἢ συνάγεται ἢ αἰωνιότης ἢ ἡ ἀνικτίος τῆς ὕλης ὑπαρξίς.» Ἄλλ', ὡς γνωστόν, αἱ φυσικαὶ ἐπιστήμαι καὶ μάλιστα αἱ ἀνόρ-

γανοι εἰς μίαν καὶ μόνην στηρίζονται μέθοδον, εἰς τὴν μέθοδον τὴν πειραματικὴν, καὶ ἐπὶ ταύτης ὡς ἐπὶ ἐδάφους στερεοῦ κατὰ μικρὸν οἰκοδομοῦνται (βλ. Προμηθεά Β', σελ. 3). Διὰ τοῦτο αἱ φυσικαὶ ἐπιστήμαι παρεχόσιν πίστιν καὶ ἀσφάλειαν, διὰ τοῦτο αἱ λογικαὶ παρακρούσεις καὶ τὰ θαύματα καὶ αἱ παρακρούσεις τοῦ Λόγου καὶ αἱ ἐροήσεις τοῦ κ. Γ. Σκαλτσούνη εἶνε terrae incognitae ἐν αὐταῖς. Ἄλλ' ὁ ἀγνοῶν τὴν ἔννοιον τοῦ ὀνόματος Φυσικὴ ἱστορία δὲν ἠδύνατο βεβαίως νὰ γινώσκῃ οὐδὲ τὴν οὐσίαν τῆς Φυσικῆς ἱστορίας οὐδὲ τὴν ἔμπεδον βᾶσιν αὐτῆς.

Κατὰ τὸν Haeckel «ὁ φυσιοδίφης λοιπὸν εἶνε πάντη ἀνίκανος νὰ φαντασθῇ τὴν τε γένεσιν καὶ τὴν καταστροφὴν τῆς ὕλης διὰ τοῦτο δὲ τὴν ἐν τῷ σύμπαντι ὑπάρχουσαν ποσότητα ὕλης θεωρεῖ ὡς γεγονὸς δεδομένον».

Ἐννοεῖται ὅτι καὶ ταῦτα εἶνε ἀτοπώτατα κατὰ τὸν «Λόγον», εἶνε δὲ μάλιστα καὶ ἀντιφατικά. «Διότι, λέγει, εἰ ἔστιν ἡ ὕλη γεγονός, ἀναγκάως ἔχει αἰτίαν γενέσεως»!!! Αἰσθάνεσθε, φίλτατοι ἀναγνώσται, τὴν νοστιμότητα τῆς ἐπικρίσεως; Ὁ θεσπέσιος ἐπικριτῆς, ἀμαθέστατος ἐπιστήμης ὢν, ἀγνοεῖ τὴν ἔννοιον τοῦ τεχνικοῦ ὄρου γεγονός δεδομένον, — eine gegebene Tatsache, un fait donné, δι' οὐ δηλοῦμεν τεχνικῶς ἐν τῇ ἐπιστήμῃ πᾶσαν ἀλήθειαν ἢ πραγματικότητα ὡς ἀξίωμα ἢ ὡς αἴτημα λαμβανομένην. Ὁ Haeckel ἀλλαχοῦ (βλ. Προμηθεά Α', σελ. 358) ποιεῖται τὸν ἐξῆς λόγον, ὅστις δύναται νὰ φωτίσῃ τὸν ἡερότητα Λόγον: «Καὶ οἱ σπουδαῖοι οὗτοι παλαιοντολογικοὶ καὶ γεωγραφικοὶ νόμοι, οὓς ἐγινώσκομεν μέχρι τοῦδε μόνον ὡς γεγονότα, καθίστανται διὰ τῆς θεωρίας τῆς καταγωγῆς γνωστοὶ κατὰ τὰς αἰτίας αὐτῶν τὰς γενεουργούς». Ὅθεν κατὰ ταῦτα γεγονός δεδομένον εἶνε τὸ γεγονός οὐ τὴν ὑπαρξίν ὡς ἀξίωμα ἢ ὡς αἴτημα ἀποδεχόμεθα, μὴ χρῆζοντες πρὸς ἐξήγησιν αὐτοῦ αἰτίας γενεουργοῦ. Τὸ τοιαῦτο γεγονός δεδομένον ἦν, διότι οὐδεμία λογικὴ ἀνάγκη, ἢ μᾶλλον οὐδεμία λογικὴ δύναμις ἵνα ἡμεῖς δᾶμεν αὐτὸ ἡμῖν αὐτοῖς. Μάνθανε, κ. συντάκτα τοῦ Λόγου, καίπερ τηλικούτος ὢν! Μᾶθε δὲ μάλιστα ὅτι ἡ τοῦ διδ. μίνου γεγονότος ἔννοια εἶνε ἔννοια ἄρκος ἐπιστήμης, διότι, ὡς διδάσκει ὁ μέγας Haeckel, «ἡ γνωστικὴ ἡμῶν ἰκανότης εἶνε κατὰ πάντα ἀπολύτως περιορισμένη, ἢ σφαῖρα τῆς ἐνεργείας αὐτῆς ἔχει ἔκτασιν σχετικὴν, καὶ — τοῦτο πρὸ παντὸς πηγάζει ἐκ τῆς κατασκευῆς τῶν αἰσθητηρίων ἡμῶν ὀργάνων καὶ τοῦ ἡμετέρου ἐγκεφάλου» (βλ. Προμηθεά Α', σελ. 360). Τί ἄλλο εἴμεθα, κ. ἐπικριτῆ, ἢ τὸ κατὰ βαθμὸν ἀνώτερον εἶδος τῶν πιθηκοειδῶν μαστοφόρων; Καὶ κατὰ πόσον ἄρα γε ὑψοῦται οὗτος ὁ βαθμὸς, ἂν ληφθῇ ὡς βᾶσις ἢ τῆς ἐπικρίσεως ὡμῶν λογικῆ;

(Ἀκολουθεῖ Δ' μέρος.)

(* Βλ. Λόγον τῆς 26. Ἰανουαρίου.